

ВЫЛЬ НИМ

Мария Юшкова чужис Кужийн 1996 вося сентябр 22 лунё. Велөдчө Кулөмдинса шөр школалөн 10-өд классын. Петкөдчө конкурсыын да олимпиадаясын, петавлө вермысыяс лыдө.

Мария ЮШКОВА

ОК, КУТШӨМ ЛӨСЬЫД...

Ок, кутшөм лөсьыд овны арын,
Кор вөр-ваис ставыс зарни,
Кор вөр-ваис быдмө уна тусь,
Кор еджыд лымйыс оз на усь.

Ок, кутшөм лөсьыд овны төвнас,
Лым буссө кыпөдны сюсь вөвнас.
Зэв кыпөд зонпосилөн лов,
Өд исластьтөг и лун оз ов.

Ок, кутшөм лөсьыд гажа тулыс,
Өд ставнас ловзё шондө улыс.
Дзик гөгөр кылө югыд гор.
Ме ачим быттьө дзольгыс шор.

Ок, кутшөм лөсьыд кадыс -
гожөм,
Кор ставыс быдмө

дзик быд вожын:
И тшак, и пув, и оз, и чөд,
Да шедө мортлы кынөмпөт.

Во гөгөр лөсьыд чужан муын,
Кор сийөс медся бурөн шуан,
Кор гортын медся кыпөд лун
Да сэтгыс некытчө он мун.

ЖУГЫЛЬ ПЕЛЫСЬ

Бипурөн ломалан пелыс
Сулалө толая шөрын.
Лымгыасажон нин келіс -
Корьяссө пыркнитөм бөрын.

Юалі коркө ме сылыс:
«Мыйла нө татшөм тэ жугыль?»
Пуыслыс вочакыс кылі:
«Аддзан, со лым улас нюгыль.
Кор нин и тулысыс волас,
Войвысө ловзөдас выльыс.
Өні кө кынмөм ме лола,
Сэки өд лола ме сылыс».

Пелысөй, муса дай пуөй,
Тулысыс регид нин воас.
Сэки и меным ас муын
Гажаджык овнысө лоас.

ЧЕЛЯДЬДЫР

«Кутшөм вөлі тіян челядьдыр?»
Мамө менам вочавидзис пыр:
«Керөс йывсян ислашим быд лун,
Гортө некод пемдытөдз эз мун.
Гожөмгыасажон вогім чөд да оз,
Кыйим чери, купайтчыштгөмоз.
Өні тіян абу төжд ни мог,
Кесйөдан кө, шуаннөд век: «Ог!»
Суйөмнөд компьютерьясө юр,
Лунтыр гортын. Тайө абу бур».
Мамлөн, көнкө,
висьталөмыс збыль,
Мед и лунөй, сідзкө, лоас выль.

СЕРАМБАНӨН

РУСАЛКА

Көсьта Ольöksан муніс кыйсыны аслас важиник вөр керкаө. Век-ныдик юөд пыжөн кывтгөмоз мөв-паліс паськыд саридз йылыс. Оліс кө быттьө сы дорын, а эз парма пытшкын, эськө лөсьөдіс паруса пыж да кытшөвтис став мирсө.

Сійө век мыйкө йылыс мөвпаліс. Пөрысладорыс мыйлакө сингыс водзас тшөкыдакодө волісны мича нывъяс. Со и өні, кор пырис нин вад

вылө да аддзис вөр керкасө, окота лоис кодөскө сывйыштлыны.

Эз эскы сингысыслы, кор пыж нырас кутчысис кузь чуньяса ки лапа. Ольöksанлөн сувтис юрсыс, лэптис картузсө. Сэсся ваыс петіс кузь юрсиа томиник ныв. Зэв мичаник, а чери бөжа. «Менам вадйың, тыдалө, оло русалка», - мөвпыштис Ольöksан. Көсийс чеччыштны пыжсыс да варчөмөн воөдчыны керка дорөдзис, но эз лысыт: друг да ваас сюяс, зьмей моз гартчас да вөйтас. Но нылыд, вөлөмкө, та йылыс оз мөвпав, шыасис шань гөлөсөн:

- Тэ жө менө корин, Ольöksан. Ме өд русалка и эм. Локтө тэнө видлыны

ВЫЛЬ НИМ

Михаил Мартюшев оло Зимстанын, велөдчө татчөс шөр школаса 9-өд классын. Көтэ эз на йөзөдчыс некутшөм газет-журналын, төдчө коми кыв бура төдөм да сийөн лочки вөдитчөм.

ЧЕРИ КЫЙИГӨН

- Цезарь! Цезарь! - чукөстим нель кока өртнымөс вердыштны. Но и пон: инас оз өшйы, век син улыс вошөма-пышйөма.

Ми воккөд локтөм войколөн кыйны чери. Гортөдз дас верст. Тані зэв гажа: гөгөр видзьяс, водзын ю, бөр-вылын черион озыр ты. Зэригыасон позьө дзэбсыны турун пуктысыслөн чөмйө. Пытшкас эм весиг пач, позьө ломтыштлыны вой кежлө.

- Бара нин брөдяганым кытчөкө дзэбсис, - вокөй пестөма нин бипур. Би кывъяс азыма нялсысны-сөйисны кос увъяс. Ошөдөма кык пөрт: өтиас сэтөра чай, мөдас - м-м-м - юквас.

Ме төда, көні Цезарь. Ветлі чөсма-сыштны кольыштөм өмидзөн: гыла-лө нин да и вотөмаөс. Буретш сәні, кустьяс сайын, узис Цезарь. Ручыс на наян. Быттьө узьө, а син пөвсө восьтыштөма да кыйөдчө. Сійө вөчө гадзи, кор мыйысскө мыжа. Онтай, чери кыйигөн, гусяліс кык кельчи да-й мык. Вель мича кельчыс шедісны - весьт кузяөс, мыкыс нөшта мичаджык. Дозмукөй вуніс да лыа вылас и шыблалі. Коркө да бергөдчи, а чери пыдди пон кок туйяс. Со и дзэбсыс, төдө, мый мыжа.

Рөмдіс дзикөдз, вуграсьөмыс дуг-дөм.

- Сөйыштам да сэсся пырам. Ме кос турунсө пуктышти вольпась пыдди. Тэ черитө керин нин? - сөрнитис вок.
- Кери, куймөс эг.

- Мый нө сідз?

- Цезарь пышкәліс да, эг и төдлы.

- Кычи на да, оз гөгөрво.

- Асланьыс тай гөгөрвоө. Тонө дзэбсыма яндзимысла да весиг оз лок сөйны.

Вок мөсыс ыджыд дас куйм арөсөн. Оло карын, волігас пыр менө кытчөкө кыскыло: то вөрө, то ю дорө. Ёнджык радейтам вуграсыны. Вугыр шатинөн пукалөмыс өна бурмылө сьөлөм. Черисө нулам гортө мамлы.

Бипурлөн югөр улын Миттьө чукөр-тыштис посни лөп. Пыртим, ломтөм пач. Пузбөдөм бөрын чурским чай. Ме котөртлі ю дорөдз пожыштны пөрт, паньяс, кружкаяс. Миттьө видзөдіс донкаяс, лөсьыда-ө пукалөны лыа вылын.

Пемдіс, китө нюжөдан - оз тыдав. Миян водзын ю вераліс эзыс вөнён. Вөлі лөнъ, сійөс торкліс сөмын черилөн гыбыштөм-польснитөм. Көтэ вөлі август шөр, рытыс оняліс.

- Цезарь! Цезарь! Лок нин!

Пон дышпырыс локтис чөм дорө, легөдө бөжсө - леститчө, абу на, тыдалө, дзикөдз вошөма яндзимыс.

Куйманнөм пырим чөмйө, көні весиг жаркодө. Миттьө водіс өдзөс-ладор бөкө, Цезарь өдзөс дорө, а ме өпиньялань. Вок, буракө, мудзис да пыр и унмовсис, а ме некыдз эг вермы ланьтны, өтарө бергалі. То бокам турун чуткө, то купайка улын жар, то пыр шарөдчө.

Мый, бара, Цезарь вөтасө-а? То никөстлас, то ружыштас, то ыш-ловзяс. Луннас, буракө, малямүш чуккөма: нырсө лапанас вель дыр чарейс. Гашкө, тайөс вөтасө, а, гашкө, пыр на бобувъясөс куталө. А ышлөлалө, көнкө, сы вөсна, мый черитө сөйөмыс ме водзын яндзим.

Унмөй вопис дзикөдз. Бөрын лосны кутшөмкө солтөд шыяс, быттьө кодкө став мутисө ысталіс чөм дорө. Со көнкө вөсна-вөсна нявөстис кань. Кыс нө тані каньыс? Кодкө дзик вевт весьтын кутіс серавны: «Ха-ха-ха!» Опиныө вартө төлыс югөр. Мый ыджда төлысыс! Ме вылө видзөдө. Сингыс а быдтор. Сьыланкыв эм, көні сьывсө, мый төлыс вылас бөсьтөмаөс сирөта нылөс. Карнана и ведраяса пө сәні. А ме мыйлакө ог аддзы. Гашкө, и эм.

А видз вылас нө коді? Отава абу на да, мөсьясөс эг аддзыс, да и видз вылад найө оз узьөмдчыны, гортө мунөны. Гашкө, ош? Мыйла нө Цезарь, сідзкө, узьө? Ой-ой, ош, тыдалө, и эм. Тыдалө, турунсө сөйө, өтилаын дзөрө. А коді нө вевтө тор-көдчө?

«Колө узыны, колө узыны», - лөн-нөді ачымөс. Миттьө со узьө, и ставыс сылы веськодө. Но сингысөс быттьө пыкөмаөс тувъясөн, оз куньсыны. Югдас да вокөс пыр жө гортө нуөда, весиг ог вугрась.

Татшөм мөвгыаснам и ланьтсьөма.

зэв ылісянъ. Окышт менө, и лоам лөсьыд гозъя.

Ольöksан муртса пыжсыс эз усь, сэсся бөсьтис тіран висьөм. Сійө эз эскы небыд кывъяслы, вежөрыс висьталіс, мый бурөн русалкамыс эз лок. Та вөсна горөдіс:

- Мун татыс, пеж лов! Меным некод оз ков.

Мөвпыштис йөткыштны русалка-сө бөр ваө, но сійө личкыштис пыж нырсө, мыйыс пыж качис вывлань да Ольöksан кутіс лэбны.

- О, Енмөй, прөстит менө! - кыдзкө ачыс артмис Ольöksанлөн да сійө усис орчча юө. Вөлі ляпкыд да сөмын көтасис. Одіө и петіс берөгө.

Чери баба чеччыштліс да горөдіс:
- Кужин шуны, эськө ме тэнө велөді, кыдзи нывъяс йылыс думайтны, кор гөтыра и котыра.

И вопис.

Иван ЛЮТОЕВ.

Керчөмъя.

Садьми - вок абу нин. Пыр жө воис юрө: «Колө сылы ош йывсыд висьтавыны. Гашкө, збыль вөлі?»

Стен сайын кылісны кок шыяс да гөлөс: «Садьмин-эн, Мишук?» Тайө меным - дас арөса Михайлөлы.

Вок ветлөма видзөдлыны донкаяс. Ставас шедөма мичакодө чери: сынъяс, сиръяс. Квайт донка и вөйтлім, а ногылей вылө шедөма өкмыс чери.

Шыаси вок дорө:

- Дима, талун войнас аддзылі ошкөс.

- Вөтнад али мый?

- Эг, эстөн вөлі, - петкөдлі кинам да шөйөвоши: ош пыддиыд тэз вөлөма, легыштө кокни төвруыс. Мыйлакө абу ытшкөмаөс. Көнкө, чай вылө колісны.

- Көні нө ошкыд? - серамыс петіс воклөн. - Войыдлөн өд бугылыс паськыд да повзөдчыс. Нөшта кодөс аддзылін?

- Кодкө сулаліс, таркөдіс вевтө, нявзис кань.

- И Цезарь эз увт?

- Эз.

- Оз, дерт, увт. Төдө, кутшөм шыяс кылөны. Наыс лөкыс нинөм абу. Сераліс сюз: часлы пө, уноө пальөда. Нявзис вөркань, сійө морт дорад оз лок, эн пов. А таркөдчис со этайө пөрыс койыс, увйыс вевтөдзыс судзө да.

Вок пусьыштөма. Юышти чай да котөрті юлань: сөя бөрынджык, өні колө кыйны чери. Шондө вылын-кодө нин, но чери шедас на. Пыр и дэбөдіс, шедіс чаль кузьта нильөг йөрши. Мед, каньлы нуа. Бара чөв-ті вугырөс, виччыся. Синбөжнам лыа вывсыс казялі кок туйяс, и юрсиөй кутіс лэптыны картузөс. Горөді: «Миттьө!»

Миттьө, менсым повзөм гөлөстө кылөм бөрын, пыр жө лоис ныр улын. Ме инді лыа вылө да юалі:

- Мый нө тайө?

- Тайө тай збыль Михайлө тьөзка-ыд волөма. Но, видзөд, абу видз вывсянъ, а мөдлапөвсянъ вуджөма, бөр нин мунөма. Ёна повзин? - сөр-нитіс да бөръяпомыс юаліс вокөй.

- Миттьө, вай гортө мунам, - воча-видзөм пыдди шуи ме.

- Мунам, мунам, - пыр жө воча муніс вок. - Час, дугдас шедны чери-ыс, и мунам. Ошсыс нинөм повны. Сійө гортас оло да быдлаті ветлөдлө.

Вежөра менам вокөй, пыр мыйкө меным висьталө-велөдө. Бать моз жө. Регыд мөд вок волас, сійө Питерын. Сыкөд тшакла ветлам, ог нин узьөмдчөй.

Чери сөйө бура. А луныс кутшөм мича! Онялө, дзик юль кодө.

Дугдіс шедны. Кайим бипурлань, юкваным көдзалөма нин да көдзыд-сө и сөйим, юим чай. Ведраясө сөв-төм керөм чери. Ме бытэ нуа тшөтш пөчөлы, коді оло мияныс торйөн.

- Цезарь! Цезарь! Гортө!

Михаил МАРТЮШЕВ.